

عنوان مقاله:

فردگرایی روش شناختی در تاریخ فرهنگی و منظومه فکری فلسفی ارنست گامبریچ

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات تاریخ فرهنگی، دوره 13، شماره 49 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 23

نویسنده:

یعقوب خزائی - دانشگاه بین المللی امام خمینی

خلاصه مقاله:

فردگرایی روش شناختی در تاریخ فرهنگی و منظومه فکری ارنست گامبریچ یعقوب خزائی[1] چکیده در تاریخ تفکر، متفکران در دو دسته از یکدیگر قابل تفکیک اند. نخست، دسته‌ای که تفکراتی خلاق و نظریاتی بدیع در حوزه‌هایی از انسانیات مطرح کرده‌اند. دوم، افرادی که در بسط و اشاعه نظریات و تفکرات گروه نخست کوشیده‌اند. پرسش اصلی نوشتار حاضر این است که آیا نظریه گامبریچ در تاریخ فرهنگی، ایده نو و اصیلی را واجد بوده است؟ مدعای مقاله حاضر این است که زیرساخت تفکر و روش گامبریچ، راسلی پوپری است و او با پیروی از فردگرایی روش شناختی پوپری، به پارادایم مقابل آن یعنی، کل گرایی روش شناختی یورش برده و تمام نظریه‌های همبسته با کل گرایی از جمله نظریه هگل و تاریخ فرهنگی متناظر با آن و «اصل ضرورت علی» را رد کرده است. از این رو، به نظر می‌رسد که ارنست گامبریچ در شمار متفکران دسته نخست قرار نمی‌گیرد. او بیشتر مورخی است که اندیشه همفکرانش راسل و پوپر را بسط و گسترش داده است. این در حالی است که برخی از اندیشه‌ورزان نیمه دوم قرن بیستم میلادی، از دوگانه روش شناختی کل گرایی و فردگرایی روش شناختی عبور کردند و با دیالکتیکی از این دو، در بررسی مسائل علوم اجتماعی به جامعیت بیشتری دست یافتند. دستاورد مقاله حاضر این است که گامبریچ در تاریخ فرهنگی مورد نظرش، با دسته‌بندی آدمیان به نوع پست‌تر و عالی‌تر، در همان دامی فرو غلتید که رژیم توتالیتار هیلتری که به شدت آماج انتقاد گامبریچ است در آن فرو افتاده بود. این نوع نگرش به تاریخ فرهنگی، نوع دیگری از همان توتالیتاریسمی است که گامبریچ مدعی مبارزه با آن است. در واقع، گامبریچ هم به گونه‌ای دیگر و با خودآگاهی کمتری، منادی توتالیتاریسم و نوعی قوم کشی است. واژه‌های کلیدی: ارنست گامبریچ، تاریخ فرهنگی، فردگرایی روش شناختی، هگل، راسل، پوپر [1]. عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران (نویسنده مسئول) khazaei@HUM.ikiu.ac.ir تاریخ دریافت: ۱۹/۷/۱۴۰۰ تاریخ تایید: ۲۸/۱۰/۱۴۰۰

کلمات کلیدی:

Ernst Gombrich, Cultural History, Methodological Individualism, Hegel, Russell, Popper
ارنست گامبریچ، تاریخ فرهنگی، فردگرایی روش شناختی، هگل، راسل، پوپر

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1425102>

